

การพัฒนาแบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางจิตวิทยาของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Developing the Desirable Psychological Characteristics Assessment of the Undergraduate Students of Kasetsart University

เฉลิมขวัญ สิงห์วิ^{1*} ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน¹ ทิพย์วัลย์ สุรินยา¹ งามลัมย์ ผิวเหลือง¹ สุภาณี สอนิรัตน์¹

บัวทอง สว่างโสภาคกุล¹ พนมพร พุ่มจันทร์¹ พลอยวไล ทองรักษา¹ และ ทวรรณะ ใจชุ่มชื่น¹

Chalermkwan Singhwee^{1*}, Theerapat Wongkumsin¹, Tippavan Surinya¹, Ngamlamai Piolueang¹,

Supanee Sontirat¹, Buathong Sawangsopakul¹, Panomporn Phoomchan¹,

Ploywalai Tongrak¹, Tassana Jaichumchuen¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางจิตวิทยาของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศึกษาข้อมูลโดยการพัฒนาข้อคำถามของแบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางจิตวิทยา แล้วนำไปเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์กับนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 1,375 คน

ผลการศึกษาจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางจิตวิทยาของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่สำคัญ 9 ลักษณะ ได้แก่ ความเอื้อเฟื้อ ภาวะผู้นำ การเห็นคุณค่าในตนเอง การมีเหตุผล การพัฒนาดตนเอง มนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และจิตสำนึกเกษตรศาสตร์

ABSTRACT

This research was to develop the desirable psychological characteristic assessment of the undergraduate students of Kasetsart University. The data was developed items of the desirable psychological characteristic assessment which was used to collect the empirical data from 1,375 undergraduate students.

The results of exploratory and confirmatory factor analysis found 9 important desirable psychological characteristics; altruism, leadership, self-esteem, reasonability, self-development, human relationships, responsibility, assertiveness, Kasetsart mind.

Key words: Desirable Psychological Characteristic Assessment, Undergraduate Student, Kasetsart University

* Corresponding author; e-mail address: fsoccks@ku.ac.th

¹ ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Department of Psychology, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

คำนำ

ปัจจุบันประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การเตรียมพร้อมในการพัฒนาบุคคลให้มีศักยภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และความรู้ คุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542:2)

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่คงอยู่มายาวนาน เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศ สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพสูงสังคม โดยมีปรัชญาและปณิธานที่มุ่งมั่นสั่งสม เสาะแสวงหาและพัฒนาความรู้ ให้บัณฑิตเกิดความเจริญงอกงามทางภูมิปัญญา เพียบพร้อมด้วยวิชาการ จริยธรรม และคุณธรรม ตลอดจนเป็นผู้ชี้นำทิศทาง สืบทอดเจตนารมณ์ที่ดีของสังคมเพื่อความคงอยู่ ความเจริญ และความเป็นอารยะของชาติ ปรัชญา ซึ่งได้กำหนดคุณลักษณะของนิสิตตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คือ “สำนึกดี มุ่งมั่น สร้างสรรค์ สามัคคี” การพัฒนานิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์นอกจากการพัฒนาความเก่ง และผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการแล้ว การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางจิตวิทยานับว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้บัณฑิตมีสุขภาพจิตที่ดี เป็นคนดีของสังคม สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ ปรับตัวในการสร้างความสัมพันธ์และใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นนำไปสู่ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาวิจัยและพัฒนากระบวนการทดสอบทางจิตวิทยา เพื่อการพัฒนาแบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางจิตวิทยาของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางจิตวิทยาของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้การศึกษา คือ นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2557 จำนวน 27,117 คน (สำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2557) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรของ Yamane (1973 อ้างในบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2547) โดยยอมให้ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน .03

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จำนวน 1,375 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนคณะในมหาวิทยาลัย (Proportional Stratified Random Sampling) และสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

การพัฒนาแบบประเมิน

1. การวิเคราะห์จากการทบทวนวรรณกรรมและข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างพบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางจิตวิทยาที่สำคัญ ดังนี้ ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย มนุษย์สัมพันธ์ การเห็นคุณค่าในตนเอง การมีเหตุผล ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ภาวะผู้นำ แล้วนำมาสร้างแบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางจิตวิทยาของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเนื้อหาความเหมาะสมตามความหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วดำเนินการปรับแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ หลังจากนั้นตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับนิสิตที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 35 คน

3. นำแบบสอบถามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางจิตวิทยา ไปเก็บข้อมูลกับนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จำนวน 1,375 คน

4. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เพื่อหาองค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางจิตวิทยาของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยการประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติตามรายละเอียดต่อไปนี้

1. การพัฒนาแบบประเมินโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

2. การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) การหาค่าความเชื่อมั่นความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficiency)

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis)

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ดังนี้

ข้อมูลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis)

เป็นการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อคำถาม 200 ข้อนี้มีความสัมพันธ์กันผลที่ได้พิจารณาจากค่าสถิติทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity ปรากฏว่าค่าสถิติที่ทดสอบนี้มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 1150$, $df = 14535$, $p = .000$) แสดงว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของข้อคำถามมีความสัมพันธ์กันและไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ (Identity Matrix) จึงมีความเหมาะสมที่จะใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบได้ และค่า Kaiser – Meyer – Olkin (KMO) เท่ากับ .965 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่ามีความเหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบได้

การสกัดองค์ประกอบ เพื่อศึกษาว่าองค์ประกอบที่แฝงอยู่ภายใต้ข้อคำถามการสกัดองค์ประกอบจึงใช้วิธี Principle Component Analysis สำหรับงานวิจัยนี้จึงใช้ทั้งเกณฑ์ไกเซอร์ (Kaiser's Criterion) ที่พิจารณาจากค่าไอแกน (Eigen Values) เกิน 2 ถ้าพิจารณาจากค่าไอแกนเกิน 2 จำนวนองค์ประกอบที่สกัดจะมีทั้งหมด 11 องค์ประกอบ ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์องค์ประกอบโดยสกัดองค์ประกอบตั้งแต่ 8 ไปจนถึง 11 องค์ประกอบ และตัดข้อคำถามบางข้อที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนด ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า จำนวนองค์ประกอบที่ให้ผลชัดเจนมากที่สุดคือ 9 องค์ประกอบ

การหมุนแกนและค่าน้ำหนักองค์ประกอบ หลังจากการสกัดออกมาได้ 9 องค์ประกอบแล้ว ได้ใช้วิธีการหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธี Varimax ซึ่งเป็นวิธีการหมุนที่จะทำให้องค์ประกอบที่ได้นั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน และจะพยายามให้แต่ละตัวแปรนั้นมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่าไปอยู่ที่องค์ประกอบ

เดียวมากที่สุด เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่มีคุณภาพดีที่สุด หลังจากการหมุนแกนแล้วจะพิจารณารายข้อโดยเลือกข้อคำถามจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loadings) ที่แต่ละข้อจะต้องมีค่ามากกว่า .40 ขึ้นไป และจะต้องไม่มีค่าสัมประสิทธิ์ข้ามองค์ประกอบ (Cross-Loadings) สูงกว่า .33 ผลการวิเคราะห์ท้ายสุดเหลือข้อคำถามทั้งหมด 146 ข้อ ค่าไอแกน ค่าร้อยละของความแปรปรวนของข้อคำถามทั้งหมดที่แต่ละองค์ประกอบสามารถอธิบายได้ และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมของข้อคำถาม 146 ข้อ 9 องค์ประกอบนี้ ได้แสดงค่าไว้ในตารางที่ 1

Table 1 Amount of Factor, Eigenvalue, Percent of Variance Explain, Cumulative Percent of Variance of the Desirable Psychological Characteristic Assessment

Factor	Eigenvalue	% of Variance	Cumulative % of Variance
1	38.47	22.50	22.50
2	8.07	4.72	27.22
3	5.74	3.36	30.57
4	4.02	2.35	32.92
5	3.79	2.22	35.14
6	3.54	2.07	37.21
7	3.21	1.88	39.09
8	2.60	1.52	40.61
9	2.26	1.32	41.93

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

เมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตามโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันได้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางจิตวิทยาของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 9 องค์ประกอบ คือ 1) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (Altruism) 2) ภาวะผู้นำ (Leadership) 3) การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) 4) การมีเหตุผล (Reasonability) 5) การพัฒนาตนเอง (Self Development) 6) มนุษยสัมพันธ์ (Human Relationships) 7) ความรับผิดชอบ (Responsibility) 8) การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (Assertiveness) และ 9) สำนึกเกษตรศาสตร์ (Kasetsart Mind) ผลการวิเคราะห์พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี พิจารณาจากค่า Chi-square = 34.88, df = 24, p-value = 0.0702, Chi-Square/df = 1.4533, GFI = AGFI RMSEA = 0.018 แสดงว่าโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบพบว่า มีค่าเป็นบวกทั้งหมด มีขนาดตั้งแต่ 0.480 ถึง 0.970 และแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

Table 2 Test of Criteria and Confirmatory Factor Analysis Model Fit

Factor Analysis Model	Chi-square	df	p-value	GFI	AGFI	SRMR	RMSEA	CN
Criteria	Non-Significant		>.05	>.90	>.90	< .05	<.08	≥ 200
Result	= 34.88,	24	0702	1.00	0.97	0.0084	.018	1695.41

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ สามารถชี้วัดของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางจิตวิทยาของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้

ภายหลังการสำรวจองค์ประกอบได้สกัดมา 9 องค์ประกอบ ซึ่งการเข้ากลุ่มรวมกันสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้บทพจนมาในการสร้างแบบวัดนี้จากการศึกษาผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็น โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ดังภาพที่ 2

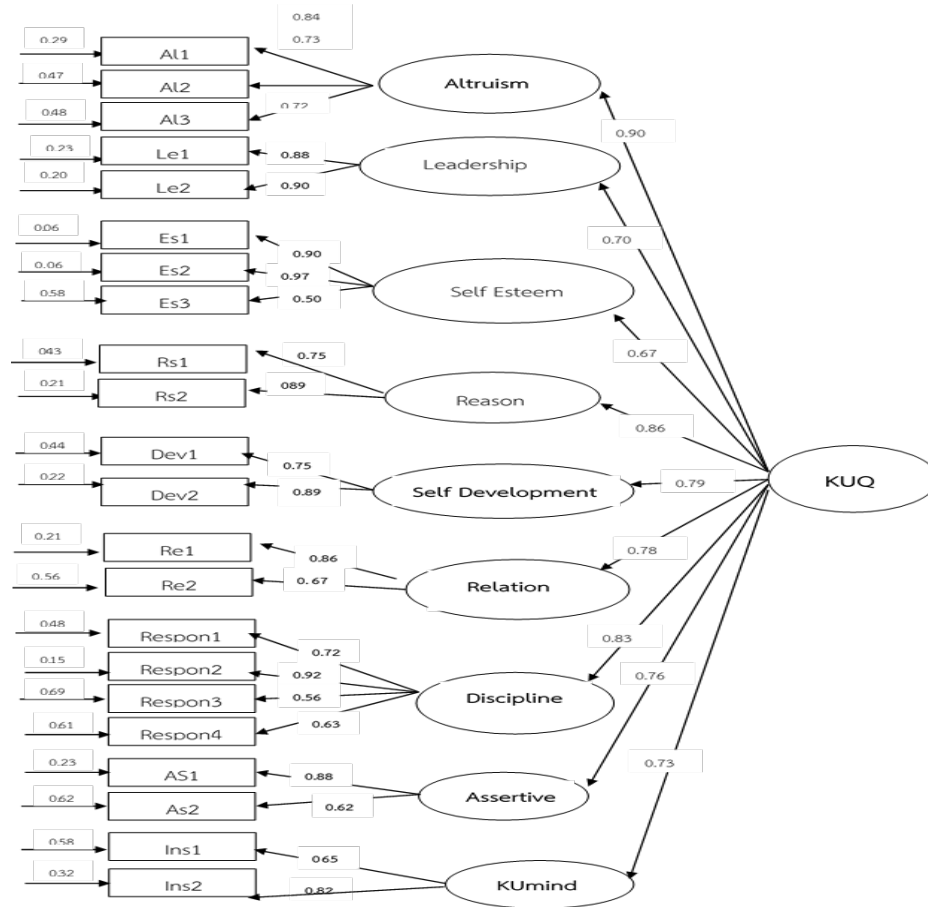


Figure 1 Confirmatory Factor Analysis Model

ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตามโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางจิตวิทยาของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประกอบด้วย 9 คุณลักษณะ ดังนี้

คุณลักษณะที่ 1 ความเอื้อเฟื้อ (Altruism) หมายถึง การที่นิสิตมีน้ำใจ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อน ทั้งกำลังกาย กำลังใจ องค์ความรู้ เท่าที่จะทำได้ โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนและให้ความร่วมมือต่อส่วนรวมด้วยความเต็มใจ แบ่งเป็น 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การมีน้ำใจ (Kindness) การช่วยเหลือ (Helping) และการให้ความร่วมมือ (Cooperation)

คุณลักษณะที่ 2 ภาวะผู้นำ (Leadership) หมายถึง การที่นิสิตมีอิทธิพลเป็นที่ยอมรับจากบุคคลอื่นให้เป็นตัวแทน เป็นผู้ตัดสินใจและไกล่เกลี่ยปัญหาที่เกิดขึ้น ประสานงานสร้างความร่วมมือในกลุ่ม และการที่นิสิตสามารถกระตุ้นให้กำลังใจในกลุ่มและโน้มน้าวใจให้บุคคลอื่นปฏิบัติงานเพื่อส่วนรวมให้สำเร็จด้วยความเต็มใจ แบ่งเป็น 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ความมีอิทธิพล (Influence) และการโน้มน้าว (Persuasion)

คุณลักษณะที่ 3 การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) หมายถึง การที่นิสิตรู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีความสำคัญต่อผู้อื่น สามารถที่จะทำสิ่งต่างๆ ได้สำเร็จตามเป้าหมาย เติบโตอุปสรรคได้ด้วยเชื่อมั่นและ

ภาคภูมิใจตลอดจนรู้สึกว่าคุณค่า พอใจในความคิด และรักตนเอง แบ่งเป็น 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ความสำคัญ (Significance) ความสามารถ (Competence) และการมีคุณค่า (Worth)

คุณลักษณะที่ 4 การมีเหตุผล (Reasonability) หมายถึง การที่นิสิตมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ รู้จักใช้หลักการและเหตุผล ในการคิดและตัดสินใจ อย่างรอบคอบ รู้จักวิเคราะห์ หาข้อมูลประกอบในการตัดสินใจ แบ่งเป็น 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) และความมั่นคง (Stability)

คุณลักษณะที่ 5 การพัฒนาตนเอง (Self-development) หมายถึง การแสดงออกของนิสิตที่เป็นการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง แก้ไข พฤติกรรมของตนเอง ไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น รู้จักคิดพิจารณาสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง มีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ ใฝ่สร้างสรรค์ พัฒนาคำเรียนรู้เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ รู้จักนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้ชีวิตของตนเองมีความเจริญก้าวหน้า และประสบความสำเร็จ แบ่งเป็น 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ (Learning Acquisition) และการแสวงหาความรู้ (Knowledge-enthusiasm)

คุณลักษณะที่ 6 มนุษยสัมพันธ์ (Human Relationships) หมายถึง การแสดงออกของนิสิตที่มีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นมีความเป็นกันเอง รู้จักสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น มีการประนีประนอม ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง สามารถทำงาน หรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข แบ่งเป็น 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ (Initiate Relationships) และการรักษาสัมพันธภาพ (Handling Relationships)

คุณลักษณะที่ 7 ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง การที่นิสิตสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองด้วยความรับผิดชอบ โดยไม่ต้องให้ผู้อื่นคอยตักเตือน สามารถควบคุม บริหารจัดการเวลา รักษาความสมดุลระหว่างการเรียนกับการทำกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม มีความเพียรพยายามในการทำหน้าที่ของตนเองให้ประสบความสำเร็จ แม้จะมีอุปสรรค ความยากลำบากก็ไม่ย่อท้อสามารถนำตนเองไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้ แบ่งเป็น 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ควบคุมตนเอง (Self Control) การจัดระบบของตนเอง (Self Organization) การปฏิบัติตามหน้าที่ (Obligation) และความเพียรพยายาม (Perseverance)

คุณลักษณะที่ 8 การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (Assertiveness) หมายถึง การที่นิสิตแสดงออกด้วยวิธีที่เป็นที่ยอมรับของสังคม โดยไม่ก้าวก่ายล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น ให้เกียรติผู้อื่นตามกาลเทศะ รวมถึงรู้จักเคารพและปกป้องสิทธิของตนเอง โดยเป็นไปเพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน และส่งผลให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างสร้างสรรค์ แบ่งเป็น 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การแสดงตัวตน (Self-expression) และการรักษาสีติของตนเอง (Right Affirm)

คุณลักษณะที่ 9 จิตสำนึกเกษตรศาสตร์ (Kasetsart Mind) หมายถึง การที่นิสิตคำนึงถึงการเป็นส่วนหนึ่งและผูกพันต่อสถาบัน มีความรับผิดชอบต่อสถาบัน รับรู้คุณค่าของสถาบัน และอุทิศตนในการรักษาชื่อเสียงของสถาบัน แบ่งเป็น 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ จิตสำนึกต่อสถาบัน (Institute Consciousness) และการรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน (Sense of Institute)

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางจิตวิทยาของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า คุณลักษณะที่สำคัญมี 9 คุณลักษณะ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มที่มีคุณลักษณะร่วมกัน สอดคล้องกับ ฉันทนา ภาคบงกช (2539) ที่ได้ศึกษาพบว่า จิตลักษณะที่พึงประสงค์ คือ ความมีน้ำใจ เมตตา เสียสละ ความอดทน การควบคุมตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง และการเคารพในสิทธิของผู้อื่น และสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของกองกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ทักษะทางสังคม เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม และการปรับตัวเข้าหากัน ประกอบด้วย คุณลักษณะที่ 1 ความเอื้อเฟื้อ คุณลักษณะที่ 3 การเห็นคุณค่าในตนเอง คุณลักษณะที่ 6 มนุษยสัมพันธ์ และคุณลักษณะที่ 8 การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม
2. ศักยภาพในการมุ่งสู่นาคตเป็นคุณลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาตนเองของนิสิตในอนาคต อันส่งผลให้นิสิตมีศักยภาพในการแข่งขัน และเติบโต ซึ่งประกอบด้วย คุณลักษณะที่ 2 ภาวะผู้นำ คุณลักษณะที่ 4 การมีเหตุผล คุณลักษณะที่ 5 การพัฒนาตนเอง และคุณลักษณะที่ 7 ความรับผิดชอบ
3. จิตสำนึกเกษตรศาสตร์ เป็นคุณลักษณะทางจิตวิทยาที่แสดงออกอย่างโดดเด่นจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ ซึ่งสะท้อนถึงกระบวนการพัฒนาหล่อหลอม ทำให้นิสิตเกิดความรู้สึกสำนึกรักสถาบัน และสร้างให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ขึ้น

โดยมหาวิทยาลัยได้สนับสนุนให้นิสิตเข้าร่วมกิจกรรมทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยตามความถนัดและความสนใจ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทำให้เกิดทักษะทางสังคม การทำงานร่วมกัน การพัฒนามนุษยสัมพันธ์ การตระหนักรู้หน้าที่ของตนเอง ความเอื้อเฟื้อ การเสียสละ ทำให้นิสิตเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง สอดคล้องกับ Coopersmith (1981: 5) ที่กล่าวถึง การเป็นคุณค่าในตนเอง เป็นการประเมินตนเองซึ่งมาจากการปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในมหาวิทยาลัยจึงมีส่วนในการพัฒนาคุณลักษณะทางสังคม และการเห็นคุณค่าในตนเองของนิสิต ดังที่วัลลา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2538:63-64) และ ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน (2557) ที่กล่าวว่ากิจกรรมนิสิตจะเปิดโอกาสให้นิสิตมีประสบการณ์ด้านการทำงานร่วมกับกลุ่ม สามารถเสนอความคิดเห็น การเสริมสร้างความสามัคคี รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นและทำงานอย่างเป็นระบบ การฝึกความคิด และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล จะมีส่วนช่วยพัฒนาการกล้าแสดงออกอีกด้วย (Jakubowski, 1973) การส่งเสริมให้นิสิตเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของมหาวิทยาลัยทำให้นิสิตเกิดความภาคภูมิใจ รู้สึกรักสถาบัน และพัฒนาจิตสำนึกเกษตรศาสตร์ขึ้น

คุณลักษณะในกลุ่มศักยภาพในการมุ่งสู่นาคต อันประกอบไปด้วย ภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบ การพัฒนาตนเองและการมีเหตุผลซึ่งสอดคล้องกับอัตลักษณ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ด้านมุ่งมั่น เป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับตัวนิสิตในการควบคุมตนเอง ช่วยให้นิสิตมีความเป็นผู้ใหญ่ ได้รับความไว้วางใจ มีความละเอียดรอบคอบ ทำงานเสร็จตามกำหนดเวลา มีความเพียรพยายามในการเรียน ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเอง มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับ Boydell (1985) ที่กล่าวว่าบุคคลควรพัฒนาตนเองทั้งทางร่างกาย ความคิด ทักษะ การกระทำและเอกลักษณ์ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนานิสิตตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 9 ด้าน ซึ่งนำไปสู่การวางแผนทางการพัฒนานิสิตเพิ่มเติม ดังนี้

1. การพัฒนาคุณลักษณะด้านความคิด โดยการส่งเสริมให้นิสิตมีการคิดอย่างมีเหตุผล รู้จักคิดวิเคราะห์ มีหลักการ ใช้วิจารณ์ญาณในการหาข้อมูลและการตัดสินใจด้วยความรอบคอบ มีความมั่นคงทางอารมณ์ควบคู่กับการตัดสินใจทำสิ่งต่างๆ
2. การพัฒนาคุณลักษณะด้านสังคม โดยการส่งเสริมให้นิสิตมีมนุษยสัมพันธ์อันดี รู้จักสร้างและดำรงรักษาความสัมพันธ์ การส่งเสริมให้นิสิตเป็นคนมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม ตระหนักรู้ในหน้าที่ มีระเบียบวินัยในตนเอง ควบคุมตนเองได้ มุ่งมั่นไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

3. การพัฒนาคุณลักษณะศักยภาพมุ่งสู่อนาคต การพัฒนาภาวะผู้นำ การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และพัฒนาในตนเองอย่างต่อเนื่องกับนิสัยเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้บัณฑิตมีคุณลักษณะที่โดดเด่นสามารถแข่งขันกับผู้อื่นได้

คำประกาศเกียรติคุณ

ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสารอ้างอิง

- กองกิจการนิสิต สำนักงานอธิการบดี.(2558). **คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**.ค้นเมื่อ3 มิถุนายน 2558, จาก <http://www.sa.ku.ac.th/organize-index.html>.
- จันทนา ภาคบงกช. (2539). **การสำรวจคุณลักษณะทางวินัยที่พึงประสงค์ในสังคมไทย**. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 56. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2547). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์.
- ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2557). “การส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเอง” บทที่ 6 ใน **จิตวิทยาเพื่อชีวิตสมัยใหม่**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2532).**การพัฒนานิสิตนักศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครูศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2552). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ..
- Boydell, T.(1985). **Management Self-Development: A Guide for Managers, Organizations and Institution**. Switzerland: International Labour Organization.
- Bower, S.A. and G.H. Bower. (1979). **Asserting Yourself : A Practical Guide for Positive Change**. London : Addison-Wesley Publishing Co.
- Coopersmith, S.(1981). **The Antecedents of Self-Esteem**. 2nd.ed. California: Consulting Psychologists Press, Inc.
- Jakubowski, P. (1973). **An Introduction to Assertive Training Procedures for Women**. Washington, D.C. : American Personal and Guidance Association.
- Rosenberg, M. (1979). **Conceiving the Self**. New York : Basic Book.
- Rosenhan, D. L., P. Salovey and K. Hargis. (1981). “The joy of helping : focus of attention mediates the impact of positive affect on altruism”. **Journal of Personality and Social Psychology**. 132 : 131-132.
- Rushton, J. P. (1980). **The Altruistic Personality and the Self-Report Altruism Scale**. Department of Psychology, Faculty of Social Science, The University of Western Ontario, Canada.